

Till NP-adverbialens beskrivning

Kenneth Wilhelmsson
Göteborgs universitet
kenneth.wilhelmsson@gu.se

Svenska Akademiens grammatik (1999) klargör att nominalfraser undantagsvis kan uppbära adverbial roll (Band 1, s. 150). Dessa är i de flesta fall temporala adverbial men i gruppen ingår även bl.a. rumsmarkerande substantiv som *bit*. Bland de mest frekventa svenska substantiven upptas faktiskt prominenta platser av substantiv som ger möjlig adverbial funktion åt NP: 1: år, 2: dag, 3: tid, 4: del, 5: gång. Lista: Allén (1972).

Följande förhållanden utgör bakgrund i sammanhanget:

1. NP-formade adverbial förekommer uppskattningsvis i minst 1 procent av textmeningarna i publicerad svensk text.
2. Uttryck som är NP-adverbial kan alltid fungera som subjekt eller objekt/predikativ istället, i någon kontext.

Nominalfraser med dubbla funktionsmöjligheter skulle, med tanke på ovanstående, kunna utgöra en vanlig ambiguitetskälla av typ *funktionsambiguitet* när verbställigheten är oavgjord.

Intransitiv eller monotransitiv

Det adderades ett slag.

SUB EG SUB
SUB ADV

Kl 4 planerade jag.

OBJ SUB
ADV SUB

Monotransitiv eller ditransitiv

Denna bit gav den bränsle.

ADV SUB OBJ
SUB OBJ1 OBJ2
(...)

Genuint ambigüosa fall som i exemplen ovan kanske kan betraktas som sällsynta. I programmerade parsningsförsök uppkommer däremot frågor om vilka regler som styr dessa nominalfrasers roller i många (för mänskliga läsare) entydiga fall. Nominalfraser av denna typ komplicerar där ytterligare i ett läge när subjekt och objekt/predikativ ska avgöras bland en samling kandidater. Øvrelid (2008) har t.ex. undersökt animathet och definithet för att rangordna möjliga kandidater för subjektbestämning. Både verbvalens, nominalfrasens lydelse, övrig satsform, inklusive övriga leds placeringar och slag behöver beaktas för att automatiskt etikettera de nominalfraser som potentiellt är adverbial.

I ett satslösningsperspektiv (även implementerat) med känt verb gäller att antalet *subjekt* som ska identifieras i en huvudsats i fri text oftast är känt, antalet *objekt/predikativ* som ska identifieras och etiketteras är svårare att känna till. Antalet *adverbial* att förvänta i en sats är däremot okänt och obegränsat.

Referenser

Allén, Sture (1972) *Tiotusen i topp: ordfrekvenser i tidningstext*. Stockholm: A&W.

Teleman, U., S. Hellberg & E. Andersson (1999) Svenska Akademiens grammatik (SAG). Norstedts, Stockholm.

Øvrelid, Lilja. Argument Differentiation. Soft constraints and data-driven models (2008) Doktorsavhandling. Göteborgs universitet.